

श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः
श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे

॥ मुक्तापद्धतिः अष्टादशी ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः
श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ मुक्तापद्धतिः अष्टादशी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

बद्धानां यत्र नित्यानां मुक्तानामीश्वरस्य च ।
प्रत्यक्षं शेषशेषित्वं सा मे सिद्ध्यतु पादुका ॥ 18.1 ॥

तव रङ्गधुरीणपादरक्षे !
विमला मौक्तिकपद्धतिर्विभाति ।
सुहृदि त्वयि साधितापवर्गैः
समये सङ्गमितेव साधुकृत्या ॥ 18.2 ॥

शरणागतसस्यमालिनीयं
तव मुक्तामणिरश्मिनिर्झरौघैः ।
ननु रङ्गधुरीणपादरक्षे !
जगती नित्यमदैवमातृकाऽभूत् ॥ 18.3 ॥

अधिविष्णुपदं परिस्फुरन्ती
नवमुक्तामणिनिर्मलप्रकाशा ।
परिपुष्यसि मङ्गळानि पुंसां
प्रतिपच्चन्द्रकलेव पादुके ! त्वम् ॥ 18.4 ॥

निहिता नवमौक्तिकावळिस्त्वाम्
अभितः काञ्चनपादुके ! मुरारेः ।

नखचन्द्रमसां पदाश्रितानां
प्रतिमाचन्द्रपरम्परेव भाति ॥ 18.5 ॥

समतामुपैति वपुषाऽपि सदा
भवदीयमौक्तिकमहश्छुरिता ।
हरिपादुके ! हरिपदोद्भवया
कनकापगा सुरपुरापगया ॥ 18.6 ॥

तव रङ्गचन्द्रतपनीयपादुके !
विमला समुद्रहति मौक्तिकावलिः ।
चरणारविन्दनखचन्द्रमण्डल -
प्रणयोपयातनवतारकारुचिम् ॥ 18.7 ॥

चन्द्रचूडमकुटेन लाळिता
चारुमौक्तिकमयूखपाण्डरा ।
रङ्गनाथपदपद्मसङ्गिनी
लक्ष्यसे सुरधुनीव पादुके ! ॥ 18.8 ॥

ये भजन्ति भवतीं तवैव ते
मौक्तिकद्युतिविकल्पगङ्गया ।
वर्धयन्ति मधुवैरिपादुके !
मौळिचन्द्रशकलस्य चन्द्रिकाम् ॥ 18.9 ॥

मुक्तामयूखैर्नियतं त्वदीयैः
आपूरयिष्यन्नवतंसचन्द्रम् ।
बिभर्ति रङ्गेश्वरपादरक्षे !
देवो महान् दर्शितसन्नतिस्त्वाम् ॥ 18.10 ॥

परिष्कृता मौक्तिकरश्मिजालैः
पदस्य गोप्त्री भवती मुरारेः ।

भवत्यनेकोर्मिसमाकुलानां
पुंसां तमः सागरपोतपात्री ॥ 18.11 ॥

रङ्गेशपादप्रतिपन्नभोगां
रत्नानुविद्धैर्महितां शिरोभिः।
मुक्तावदातां मणिपादुके ! त्वां
मूर्तिं भुजङ्गाधिपतेः प्रतीमः ॥ 18.12 ॥

मुकुन्दपादावनि ! मौक्तिकैस्ते
ज्योत्स्नामयं विश्वमिदं दिवाऽपि।
वैमानिकानां न भजन्ति येन
व्याकोचतामञ्जलिपद्मकोशाः ॥ 18.13 ॥

समाश्रितानामनघां विशुद्धिं
त्रासव्यपायं च वितन्वती त्वम्।
सायुज्यमापादयसि स्वकीयैः
मुक्ताफलैर्माधवपादुके ! नः ॥ 18.14 ॥

अवैमि पादावनि ! मौक्तिकानां
कीर्णामुदग्रैः किरणप्ररोहैः।
यात्रोत्सवार्थं विहितां मुरारेः
अभङ्गुरामङ्कुरपालिकां त्वाम् ॥ 18.15 ॥

शिवत्वहेतुं सकलस्य जन्तोः
स्रोतोविशेषैः सुभगामसङ्ख्यैः।
मुक्तामयूखैः सुरसिन्धुमन्यां
पुष्पासि रङ्गेश्वरपादुके ! त्वम् ॥ 18.16 ॥

रङ्गे शयानस्य पदावनि ! त्वां
लावण्यसिन्धोः सविधे निषण्णाम्।

परिस्फुरन्मौक्तिकजालदृश्यां
प्रसूतिभिन्नां प्रतियन्ति शुक्तिम् ॥ 18.17 ॥

अवैमि रङ्गेश्वरपादरक्षे !
मुक्ताफलानि त्वयि निस्तुलानि ।
तेनैव कल्पान्तरतारकाणाम्
उप्तानि बीजानि जगद्विधात्रा ॥ 18.18 ॥

विक्रम्यमाणमभवत् क्षणमन्तरिक्षं
मायाविना भगवता मणिपादरक्षे ! ।
व्योमापगाविपुलबुद्बुददर्शनीयैः
मुक्ताफलैस्तव शुभैः पुनरुक्ततारम् ॥ 18.19 ॥

लक्ष्मीविहाररसिकेन पदावनि ! त्वं
रक्षाविधौ भगवता जगतो नियुक्ता ।
सत्त्वं तदर्हमिव दर्शयसि प्रभूतं
मुक्तामयूखनिकरेण विसृत्वरेण ॥ 18.20 ॥

पादारपणेन भवतीं प्रतिपद्यमाने
श्रीरङ्गचन्द्रमसि सम्भृतमौक्तिकश्रीः ।
अङ्गीकरोषि चरणावनि ! कान्तिमग्र्याम्
उद्दिद्यमानकुमुदेव कुमुद्वती त्वम् ॥ 18.21 ॥

त्रय्यन्तहर्म्यतलवर्णसुधायितेन
ज्योत्स्नाविकल्पितरुचा मणिपादुके ! त्वम् ।
मुक्तामयी मुरभिदङ्घिसरोजभाजां
वर्णेन ते शमयसीव सतामवर्णम् ॥ 18.22 ॥

वैकुण्ठपादनखवासनयेव नित्यं
पादावनि ! प्रसुवते तव मौक्तिकानि ।

अच्छिन्नतापशमनाय समाश्रितानाम्
आलोकमण्डलमिषादमृतप्रवाहम् ॥ 18.23 ॥

रामानुवृत्तिजटिले भरतस्य मौळौ
रङ्गाधिराजपदपङ्कजरक्षिणि ! त्वम्।
एकातपत्रितजगत्त्रितया द्वितीयं
मुक्तांशुभिः कृतवती नवमातपत्रम् ॥ 18.24 ॥

पादावनि ! स्फुटमयूखमधुप्रवाहा
मुग्धा परिस्फुरति मौक्तिकपद्धतिस्ते।
रूढस्य रङ्गपतिपादसरोजमध्ये
रेखात्मनः सुरतरोरिव पुष्पपङ्क्तिः ॥ 18.25 ॥

आम्प्रेडितैः पदनखेन्दुरुचा मनोज्ञैः
मुक्तांशुभिर्मुुरभिदो मणिपादुके ! त्वम्।
स्वाभाविकीं सकलजन्तुषु सार्वभौमीं
प्रायः प्रसत्तिममलां प्रकटीकरोषि ॥ 18.26 ॥

निस्सीमपङ्कमलिनं हृदयं मदीयं
नाथस्य रङ्गवसतेरधिरोढुमिच्छोः।
मातस्तवैव सहसा मणिपादरक्षे !
मुक्तांशवः स्फटिकसौधतुलां नयन्ति ॥ 18.27 ॥

श्यामा तनुर्भगवतः प्रतिपन्नतारा
त्वं चन्द्रिका विमलमौक्तिकदर्शनीया।
स्थाने तदेतदुभयं मणिपादरक्षे !
बोधं क्षणान्नयति बुद्धिकुमुद्धतीं नः ॥ 18.28 ॥

उद्गाढपङ्कशमनैर्मणिपादरक्षे !
मुक्तांशुभिर्मुुरभिदो नखरश्मिभिन्नैः।

चूडापदेषु निहिता त्रिदशेश्वराणां
तीर्थोदकैः स्रपयसीव पदार्थिनस्तान् ॥ 18.29 ॥

रङ्गेशपादनखचन्द्रसुधानुलेपं
सम्प्राप्य सिद्धगुळिका इव तावकीनाः।
संसारसञ्ज्वरजुषां मणिपादरक्षे !
सञ्जीवनाय जगतां प्रभवन्ति मुक्ताः ॥ 18.30 ॥

भावोत्तरैरधिगता भरतप्रधानैः
प्रत्युत्तमौक्तिकमिषेण विकीर्णपुष्पा।
रङ्गेश्वरस्य नियतं त्वयि लास्यभाजो
रङ्गस्थलीव लळिता मणिपादुके ! त्वम् ॥ 18.31 ॥

मन्ये मुकुन्दचरणावनि ! मौळिदेशे
विन्यस्य देवि ! भवतीं विनतस्य शम्भोः।
आपादयन्त्यधिकृताः प्रतिपन्नतारं
चूडातुषारकिरणं तव मौक्तिकौघैः ॥ 18.32 ॥

पद्मापतेर्विहरतः प्रियमाचरन्ती
मुक्तामयूखनिवहैः पुरतो विकीर्णैः।
कन्दानि काञ्चनपदावनि ! पद्मिनीनां
मन्ये विनिक्षिपसि मन्दिरदीर्घिकासु ॥ 18.33 ॥

आशास्य नूनमनघां मणिपादरक्षे !
चन्द्रस्य वारिधिसुतासहजस्य वृद्धिम्।
धात्रीं मुकुन्दपदयोरनपायिनीं त्वां
ज्योत्स्ना समाश्रयति मौक्तिकपङ्क्तिलक्ष्यात् ॥ 18.34 ॥

ये नाम केऽपि भवतीं विनयावनम्रैः
उत्तंसयन्ति कृतिनः क्षणमुत्तमाङ्गैः।

इच्छन्ति रङ्गनृपतेर्मणिपादरक्षे !
त्वन्मौक्तिकौघनियतामिह ते विशुद्धिम् ॥ 18.35 ॥

अनुदिनलळितानामङ्गुलीपल्लवानां
जनितमुकुळशोभैर्देवि ! मुक्ताफलैस्त्वम् ।
प्रकटयसि जनानां पादुके ! रङ्गभर्तुः
पदसरसिजरेखा पाञ्चजन्यप्रसूतिम् ॥ 18.36 ॥

बलिविमथनवेलाव्यापिनस्तस्य विष्णोः
पदसरसिजमाध्वी पावनी देवि ! नूनम् ।
जननसमयलग्नां जाह्नवी तावकानां
वहति चरणरक्षे ! वासनां मौक्तिकानाम् ॥ 18.37 ॥

मधुरिपुपदमित्रैर्वैरमिन्दोः सरोजैः
शमयितुमिव ताराः सेवमानाश्चिरं त्वाम् ।
प्रचुरकिरणपूराः पादुके ! संश्रितानां
कलिकलुषमशेषं क्षाळयन्तीव मुक्ताः ॥ 18.38 ॥

मुकुळितपरितापां प्राणिनां मौक्तिकैः स्वैः
अमृतमिव दुहानामाद्रिये पादुके ! त्वाम् ।
विषधरफणपङ्क्तिर्यत्प्रभावेन मन्ये
लळितनटनयोग्यं रङ्गमासीन्मुरारेः ॥ 18.39 ॥

सकृदपि विनतानां त्रासमुन्मूलयन्तीं
त्रिभुवनमहनीयां त्वामुपाश्रित्य नूनम् ।
न जहति निजकान्तिं पादुके ! रङ्गभर्तुः
चरणनखमणीनां सन्निधौ मौक्तिकानि ॥ 18.40 ॥

भुवनमिदमशेषं बिभ्रतो रङ्गभर्तुः
पदकमलमिदं ते पादुके ! धारयन्त्याः ।

चिरविहरणखेदात् सम्भृतानां भजन्ति
श्रमजलकणिकानां सम्पदं मौक्तिकानि ॥ 18.41 ॥

प्रकटितयशसां ते पादुके ! रङ्गभर्तुः
द्विगुणितनखचन्द्रज्योतिषां मौक्तिकानाम्।
करणविलयवेळाकातरस्यास्य जन्तोः
शमयति परितापं शाश्वती चन्द्रिकेयम् ॥ 18.42 ॥

दिव्यं धाम स्थिरमभियतां देवि ! मुक्तामणीनां
मध्ये कश्चिद्भवति मधुजित्पादुके ! तावकानाम्।
न्यस्तो नित्यं निजगुणगणव्यक्तिहेतोर्भवत्याम्
आत्मज्योतिश्शमिततमसां योगिनामन्तरात्मा ॥ 18.43 ॥

शुद्धे नित्यं स्थिरपरिणतां देवि ! विष्णोः पदे त्वाम्
आस्थानीं ताममितविभवां पादुके ! तर्कयामि।
आलोकैः स्वैर्भुवनमखिलं दीपवद्व्याप्य कामं
मुक्ताः शुद्धिं यदुपसदनाद् बिभ्रति त्रासहीनाः ॥ 18.44 ॥

प्राप्ता शौरेश्वरणकमलं पादुके ! भक्तिभाजां
प्रत्यादेष्टुं किमपि वृजिनं प्रापिता मौळिभागम्।
देवेन त्वं दशशतदृशा दन्तिराजस्य धत्से
मूर्ध्नि न्यस्ता मुखपटरुचिं मौक्तिकानां प्रभाभिः ॥ 18.45 ॥

तव हरिपादुके ! पृथुळमौक्तिकरत्नभुवः
प्रचलदमर्त्यसिन्धुलहरीसहधर्मचराः।
पदमजरामरं विदधते कथमम्ब ! सतां
प्रणतसुरेन्द्रमौळिपलितङ्करणाः किरणाः ॥ 18.46 ॥

कपर्दे कस्यापि क्षितिधरपदत्रायिणि ! तथा
मुहुर्गङ्गामन्यां क्षरति तव मुक्तामणिमहः।

मुधारम्भः कुम्भस्थलमनुकलं सिञ्चति यथा
निरालम्बो लम्बोदरकळभशुण्डालचुळकः ॥ 18.47 ॥

मुकुन्दपदरक्षिणि ! प्रगुणदीप्तयस्तावकाः
क्षरन्त्यमृतनिर्झरं कमपि मौक्तिकग्रन्थयः।
मनागपि मनीषिणो यदनुषङ्गिणस्तत्क्षणात्
जरामरणदन्तुरं जहति हन्त तापत्रयम् ॥ 18.48 ॥

देवः श्रीपदलाक्षया तिलकितस्तिष्ठत्युपर्येव ते
गौरीपादसरोजयावकधनी मूले समालक्ष्यते।
इत्थं जल्पति दुर्मदान्मुरभिदः शुद्धान्तचेटीजने
प्रायस्त्वं मणिपादुके ! प्रहसिता मुक्तामयूखच्छलात् ॥ 18.49 ॥

रङ्गेशचरणरक्षा सा मे विदधातु शाश्वतीं शुद्धिम्।
यन्मौक्तिकप्रभाभिः श्वेतद्वीपमिव सह्यजाद्वीपम् ॥ 18.50 ॥

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे मुक्तापद्धतिः अष्टादशी ॥
कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥